

- p. [citat 22.01.2022]. Disponibil https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.23/Voitiuk.pdf
3. ЗУБЕНСКИ Екатерина, КУРТЕВА Оксана. Услуги системы образования.: [учебное пособие]/ Стр. 188-207 – Chişinău : S. n., 2020 (Tipogr. UPS "Ion Creangă"). – 209 p.: fig., tab. ISBN 978-9975-46-446-8. 37.06:364.2(075) 3 911. [citat 24.02.2022]. Disponibil http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/2647/Serviciile-sistemului_educatieRu.pdf?sequence=1&isAllowed=y
 4. ЛИСОВСКАЯ Т. В., СИДОРКО Т. В., СКИВИЦКАЯ М. Е. Педагогические основы воспитания и обучения детей с тяжёлыми множественными психофизическими нарушениями. Пособие для студентов специальности «Олигофренопедагогика». В 2 частях. под ред. Т. В. Лисовской. – Гродно: ГрГУ, 2015. – 70 с.: пособие. В 2 ч. Ч. 1 / Т. В. Лисовская, Т. В. Сидорко, М. Е. Скивицкая; УДК 376(476) ББК 74.5 ISBN 978-985-515-946-0 (ч. 1) ISBN 978-985-515-945-3 [citat 13.03.2022]. Disponibil <http://www.elib.grsu.by/katalog/537088pdf.pdf?d=true>
 5. [citat 20.03.2022]. Disponibil <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BD%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD>
 6. [citat 13.03.2022]. Disponibil <https://www.rompa.com/snoezelen-sensory-rooms.html>
 7. [citat 14.03.2022]. Disponibil <https://camerasenzoriala.ro/produse/>
 8. [citat 16.03.2022]. Disponibil <https://www.zenses.org/quem-somos/a-terapia-snoezelen/>

UTILITATEA SOFTURILOR EDUCATIONALE ÎN CORECTAREA TULBURĂRILOR DE LIMBAJ LA ELEVII CU DEFICIENȚĂ DE INTELECT

THE USEFULNESS OF EDUCATIONAL SOFTWARE IN CORRECTING LANGUAGE DISORDERS IN STUDENTS WITH INTELLECTIC DEFICIENCY

*Elena Crişan, profesor,
Şc. Gimnazială Specială „Constantin Păunescu”
Tecuci, jud. Galaţi, România,
Valentina Stratan, dr., conf. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chişinău*

*Elena Crişan, teacher, "Constantin Păunescu" Christian High School
Tecuci, Galati County, Romania,
ORCID: 0000-0002-6090-8956
Valentina Stratan, PhD, associate professor,
"Ion Creanga" SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0003-1311-910X*

CZU: 376.36:004

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p223-230

Abstract

The impact of educational software on students is obvious: you can see an increase in interest in learning, an increase in attendance at classes, better school results. Taking into account the specifics of the students, the use of quality, attractive perceptual materials contributes to the formation of solid representations. At the same time, the presentation of concrete-intuitive materials in an accessible manner accompanied by an adapted verbal explanation contributes to the formation of skills and the acquisition of knowledge by them. In special education

units, a series of teaching, correction and recovery means, both classical and modern, are used in the activity of therapy of language disorders.

Key-words: educational software, language disorders, intellectual and classical disabilities, access technologies

Studiile desfășurate în ultimele două decenii relevă un impact semnificativ al utilizării tehnologiilor asupra performanțelor școlare. Concluziile sunt susținute de măsurări ale diferențelor între evoluția performanțelor școlare înainte și după introducerea noilor tehnologii.

Cu ajutorul tehnologiei poți adapta actul de învățare pe nevoile fiecărui elev în parte, îți poți crea un portofoliu de materiale pe care ulterior le poți refolosi și poți crește motivația elevilor. Pentru persoanele care nu prezintă o dizabilitate, tehnologia permite realizarea de sarcini mai ușor. Pentru persoanele cu dizabilități, tehnologia face ca lucrurile să devină posibile. Putem să concluzionăm faptul că tehnologiile sunt considerate un factor determinant pentru ca persoanele cu diferite dizabilități să devină independente.

Tehnologiile de acces marchează prezentul și vor inova viitorul. Fără acestea, o bună parte din populația globului nu poate să rămână conectată la prezent și nu are șanse să întrevadă viitorul. Necesitatea inovării continue în tehnologiile de acces este un demers mai mult decât necesar al științei și tehnicii actuale, o obligație pentru noi și o invitație la respect și preocupare pentru persoanele care, cu ajutorul acestora, pot studia, cerceta, învăța [4, p. 15].

Considerând importanța ce o denotă abilitățile de comunicare și limbajul, împreună cu toate componentele acestora, sintactica, propozițiile și frazele, morfologia, cuvintele și silabele, latura fonetico-fonologică, sunetul emis, înțeles, receptat corect și întregul complex al preacizitiilor, necesitatea abordării laturii fonetico-fonologice este fundamentală. Orice demers educațional – terapeutic – recuperator – stimulator, de dezvoltare a limbajului în esență, se bazează pe preacizitiile ca necesitate premergătoare și procesarea fonetico-fonologică, presupunând dobândirea discriminării sunetelor, a silabelor și a cunoștințelor ca unități specifice limbajului, tratate ca fiind componente ale auzului verbal uman, prin care se percep și se diferențiază fonemele limbii native [1, p. 45].

Impactul softului educațional asupra elevilor este evident: se poate observa creșterea interesului pentru învățatură, creșterea frecvenței la ore, rezultate școlare mai bune. Din punct de vedere psihologic și pedagogic, acestea se află în relație de cauzalitate directă. Strategiile de predare-învățare a conținuturilor curriculare prin intermediul softurilor educaționale necesită în prealabil un studiu detaliat și o bună cunoaștere a realității educaționale. Pe lângă valențele evident informative și formative ale utilizării softurilor, nu trebuie să neglijăm un aspect considerat important, cel puțin în concepțiile pedagogice internaționale, și anume cel al atractivității. Mijloacele informatice moderne sporesc semnificativ atractivitatea procesului educațional. Softul educațional reprezintă „inovația tehnologică cea mai importantă a pedagogiei moderne” [2, p. 112].

În procesul instructiv-educativ și recuperator desfășurat cu elevii cu deficiență mintală, TIC, poate îndeplini funcții variate: funcția de comunicare, cu ajutorul căreia informațiile sunt transmise sau poate contribui la rezolvarea sarcinilor de învățare-recuperare sau de obținere a produsului activității; contribuie la stimularea curiozității elevilor și astfel, potențialul restant al elevilor este valorificat; susține mecanismele compensatorii și favorizează implicarea elevilor în situații ale vieții cotidiene. Ținând cont de specificitățile elevilor, utilizarea materialelor perceptiv de calitate, atractive, contribuie la formarea unor reprezentări temeinice. În același

timp, prezentarea materialelor concret-intuitive într-o manieră accesibilă însoțită de o explicație verbală adaptată contribuie la formarea unor deprinderi și la însușirea de cunoștințe de către aceștia.

Astfel, ținând cont de faptul că, elevii cu deficiență mintală prezintă o imobilitate a structurilor verbale însușite contextual și o incoerență a vorbirii, a exprimării verbale, fragilitatea și labilitatea conduitelor verbale, caracterul imatur și dezorganizat al structurii personalității, învățarea asistată de calculator contribuie atât la instruirea acestora cât și la învățarea acțiunii. Învățarea asistată de calculator susține atenția elevilor prin conținuturi interesante și accesibile, dar și prin caracterul incitant al sarcinilor de lucru.

Percepția elevilor cu deficiență mintală se caracterizează adesea prin fragmentare, limitare, sărăcia imaginilor mintale. Din acest punct de vedere, afectarea sensibilității elevilor cu deficiență mintală poate fi constatată încă de timpuriu. Implicarea elevilor în activități multimedia care să influențeze și să susțină dezvoltarea activității senzorial-perceptive și a formării capacităților cognitive reprezintă unul dintre scopurile reabilitării și recuperării elevilor. Elevii cu deficiență mintală manifestă o frecvență ridicată a tulburărilor de pronunție caracterizate prin capacitatea scăzută a auzului fonematic, în afectarea procesului de percepție și reproducere corectă a modelelor verbale, în afectarea organică a aparatului fonoarticular.

În unitățile de învățământ special, se utilizează în activitatea de terapie a tulburărilor de limbaj, o serie de mijloace de învățământ, de corectare și recuperare, atât clasice cât și moderne, dintre care se pot aminti: fișe, lecturi, cântece, poezii, album logopedic, alfabet în imagini, softuri educaționale și logopedice, accesibile, atractive prin intensitatea culorilor, prezența efectelor speciale, a tranzițiilor, a animației, a fondului sonor, care atrag elevii la terapie și transformă activitatea logopedică într-un moment extrem de plăcut [3, p. 25].

Problema cercetării: determinarea specificului, condițiilor și strategiilor de utilitate a soft-urilor educaționale în corectarea tulburărilor de limbaj la elevii cu deficiență de intelect (deficiență mintală).

Scopul cercetării: verificarea și aplicabilitatea soft-urilor educaționale în corectarea tulburărilor de limbaj la elevii cu deficiențe de intelect;

Cercetarea s-a desfășurat în anul școlar 2020 - 2021 în cadrul Școlii Gimnaziale Speciale "Constantin Păunescu", Tecuci, jud. Galați, și a cuprins următoarele etape:

1. *Etapa inițială* - 14 septembrie 2020 – 25 septembrie 2020 - a avut ca reperi:

- documentarea teoretică în legătură cu tema de cercetare, prin studierea și analiza lucrărilor de specialitate românești și străine menționate în bibliografie (cărți, articole, documente legislative în format clasic și electronic);
- stabilirea obiectivelor și formularea ipotezelor cercetării;
- corelarea obiectivelor propuse cu tema cercetării, cu o metodologie de lucru adecvată verificării ipotezelor și particularităților subiecților luați în studiu;
- stabilirea, pregătirea și aplicarea bateriei de probe pentru evaluarea logopedică inițială complexă, culegerea rezultatelor, consemnarea și analizarea acestora;
- stabilirea structurii loturilor de subiecți (experimental și de control), bazate pe rezultatele obținute la probele de evaluare inițială;
- conceperea și redactarea programului de intervenție, bazat pe soft-ul logopedic "Logopedix".

2. *Etapa experimentală* – 28 septembrie 2020 – 16 octombrie 2020 și - 08 februarie 2021 – 01 aprilie 2021 a constat într-un experiment formativ ce a urmărit influențarea subiecților, prin aplicarea unui program de înțelegerea limbajului și corectare a tulburărilor de limbaj bazat pe utilizarea soft-ului educațional "Logopedix" în cazul lotului experimental, și pe terapia logopedică clasică, în cazul lotului de control. Ambele experimente s-au realizat în această perioadă în context fizic.

Menționăm faptul că în perioada 19 octombrie 2020 – 22 decembrie 2020 și 11 ianuarie 2021 – 29 ianuarie 2021, precum și în perioada 10 mai 2021 – 04 iunie 2021, activitățile s-au desfășurat online, fapt ce a determinat să prelungim perioada experimentală ținând cont de aceste intermitențe provocate de pandemia existentă în acea perioadă.

3. *Etapa finală* – 07 iunie 2021 – 18 iunie 2021 a constat în:

- reaplicarea bateriei de teste;
- analiza și interpretarea rezultatelor, comparând și corelând rezultatele finale cu cele inițiale;
- realizarea tabelor și graficelor;

Lotul inițial de subiecți cuprinși în studiu este format din 40 de elevi ai Școlii Gimnaziale Speciale "Constantin Păunescu", Tecuci, jud. Galați, caracterizat prin:

- vârsta cronologică: între 10 - 14 ani;
- clasele: aV- a - aVIII-a :
- gradul deficienței mintale:
- 40 subiecți - deficiență mintală moderată și ușoară: $QI = 35 - 70$.

Notă: nivelul dezvoltării intelectuale al subiecților (valoarea coeficienților de inteligență) nu a fost calculat, ci a fost extras din dosarele personale ale copiilor depuse la secretariatul școlii).

În constituirea celor două loturi, s-a ținut cont și de influența posibilă a unor variabile aleatoare cum ar fi: nivelul motivațional al subiecților, caracteristicile anatomo-fiziologice ale aparatului fono-articulator, nivelul de dezvoltare al auzului fonematic, experiența în utilizarea computerului (majoritatea elevilor care utilizează computerul acasă au fost repartizați în lotul experimental).

În cadrul *programului de intervenție* s-a folosit soft-ul educațional, acesta oferind posibilitatea dezvoltării abilității de a imita acțiuni și comenzi verbale, onomatopee, recunoașterea obiectelor după sunetele produse și să le identifice apoi în imagini. Toate aceste acțiuni s-au derulat conform soft-ului în prima etapă de corectare a tulburărilor de vorbire.

În *etapa finală a programului* s-a lucrat pe abilitatea copilului de a recunoaște litere, de a le reproduce grafic și de a forma propoziții cu cuvinte. Toate aceste exerciții s-au desfășurat conform programului soft-ului educațional. Pentru analiza și interpretarea datelor a fost utilizată o gamă diversificată de metode, cu scopul de a evidenția cât mai clar rezultatele integrării softului educațional "Logopedix" și în terapia logopedică, comparativ cu terapia clasică.

Astfel, în *Etapa Inițială*, aplicarea probelor a avut ca scop depistarea înțelegerii limbajului și a tulburărilor de limbaj, în raport cu vârsta psihologică a limbajului și dificultățile lexicale; în funcție de rezultatele obținute de subiecți la probele inițiale, a fost stabilită componența celor două loturi (experimental și de control), a grupelor logopedice și obiectivele programului de intervenție.

În *Etapa Finală*, aplicarea testelor și interpretarea rezultatelor a avut ca scop compararea rezultatele inițiale obținute de către elevi cu rezultatele finale, dar și pentru a verifica eficiența programului de intervenție logopedică realizat cu ajutorul computerului, în comparație cu programul logopedic aplicat prin metode clasice, precum și al validării ipotezelor cercetării; comparația a vizat rezultatele obținute inițial și final de către elevii din același lot, precum și stabilirea diferențelor între rezultatele obținute de cele două loturi.

Rezultatele la testul TACL-R

Scop: evaluarea post-intervenție a nivelului de înțelegere a limbajului.

Ipoteza de lucru: presupunem că subiecții din lotul experimental (LE) vor prezenta un nivel de înțelegere a limbajului superior subiecților din lotul de control (LC), ca urmare a schimbărilor pozitive datorate intervenției formative.

Tabel 1. Valorile medii ale rezultatelor și testul Wilcoxon, loturi LE/LC test-retest, la secțiunile testului TACL-R

	Lot LE				Lot LC			
	Test M1	Retest M2	Z	P	Test M1	Retest M2	Z	P
Secțiunea 1 – Clase de cuvinte și relații	24.90	38.35	-3.939	0,000	24.85	33.80	-3.941	0,000
Secțiunea 2 – Morfeme gramaticale	24.15	38.50	-3.928	0,000	23.55	32.00	-3.935	0,000
Secțiunea 3 – Propoziții dezvoltate	20.25	34.80	-3.930	0,000	19.20	31.85	-3.941	0,000

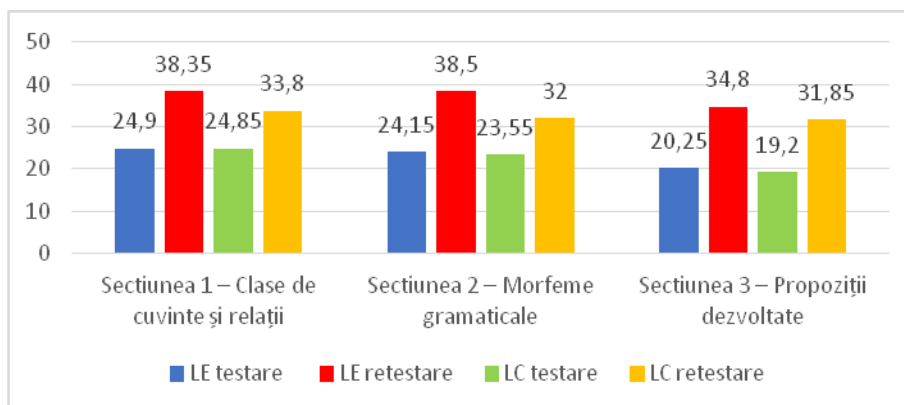

Fig.1. Loturi LE/LC test-retest, la secțiunile testului TACL-R

Prin aplicarea testului Wilcoxon s-a evidențiat un avans statistic semnificativ în dezvoltare la școlarii lotului experimental, la toate cele trei secțiuni ale testului TACL-R: la secțiunea Clase de cuvinte și relații (M1=24,9; M2=38,35; Z= -3.939; p= 0,000), la secțiunea Morfeme gramaticale (M1=24,15; M2=38,50; Z= -3.928; p= 0,000), la secțiunea Propoziții dezvoltate (M1=20,25; M2=34,80; Z= -3.930; p= 0,000), De cealaltă parte, și elevii din lotul martor au obținut progrese semnificative în dezvoltare pe toate secțiunile testului TACL-R: la secțiunea Clase de cuvinte și relații (M1=24,85; M2=33,80; Z= -3.941; p= 0,000), la secțiunea Morfeme gramaticale (M1=23,55; M2=32,00; Z= -3.935; p= 0,000), la secțiunea Propoziții dezvoltate (M1=19,20; M2=31,85; Z= -3.941; p= 0,000).

În etapa de testare aplicarea testului U- Mann Whitney nu a indicat diferențe semnificative între LE/LC, cele două eșantioane fiind omogene (Anexa - tabel diferențe LE/LC la testare). La etapa de retestare, valorile testului U-Mann-Whitney au indicat diferențe semnificative din punct de vedere statistic între lotul experimental și lotul de control: la Clase de cuvinte și relații U= 48,000; p= 0,000), la Morfeme gramaticale U= 3,500; p= 0,000), la Propoziții dezvoltate U= 38,000; p= 0,000) (Anexa tabel diferențe LE/LC la retestare).

Rezultatele obținute la cele trei secțiuni ale testului TACL-R au demonstrat că performanțele lotului LE sunt în mod semnificativ superioare lotului LC din perspectiva abilităților de înțelegere a limbajului, la finalul aplicării programului formativ, ceea ce validează ipoteza de lucru avansată la acest nivel.

Tabel 2. Valorile medii ale rezultatelor și testul Wilcoxon, loturi LE/LC test-retest, la secțiunea 1- Clase de cuvinte și relații, testul TACL-R

	Lot LE				Lot LC			
	Test M1	Retest M2	Z	P	Test M1	Retest M2	Z	P
Substantive	6.70	8.75	-4.128	0,000	6.65	8.05	-3.600	0,000
Verbe	4.50	6.70	-3.978	0,000	4.75	6.15	-3.817	0,000
Direcție	1.90	2.90	-3.542	0,000	1.80	2.30	-3.162	0,002
Calitate	6.20	8.75	-4.058	0,000	6.30	8.20	-4.184	0,000
Cantitate	2.30	4.60	-4.008	0,000	2.20	3.35	-3.624	0,000
Relații semantice	3.30	6.65	-3.999	0,000	3.15	5.75	-4.011	0,000

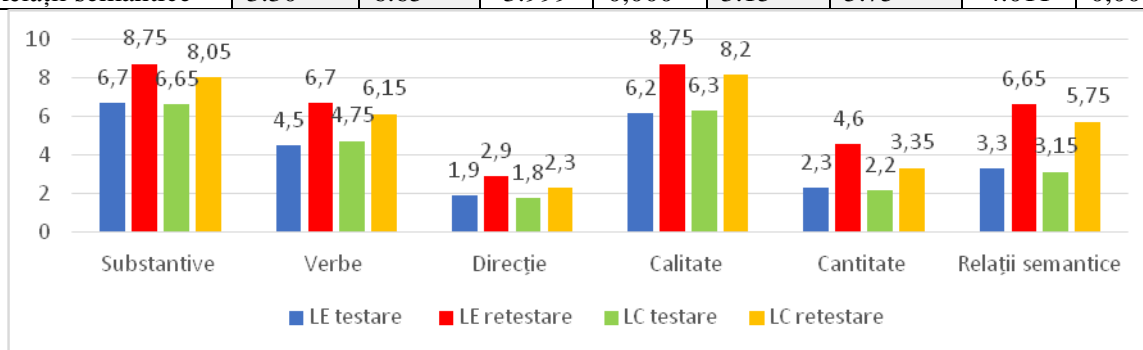

Fig.2. Loturi LE/LC test-retest, la secțiunea 1- Clase de cuvinte și relații, testul TACL-R

La etapa de retestare, valorile testului U-Mann-Whitney la secțiunea *Clase de cuvinte și relații* au indicat diferențe semnificative din punct de vedere statistic între lotul experimental și lotul de control, valorile testului U fiind cuprinse între 28,000 – 125,000, iar valorile pragului de semnificație între 0,000 – 0,010. (Anexa - tabel diferențe LE/LC la retestare).

Tabel 3. Valorile medii ale rezultatelor și testul Wilcoxon, loturi LE/LC test-retest, la secțiunea 2- Morfeme gramaticale, testul TACL-R

	Lot LE				Lot LC			
	Test M1	Retest M2	Z	P	Test M1	Retest M2	Z	P
Morfeme-substantive	4.90	6.70	-3.880	0,000	4.50	6.20	-4.042	0,000
Morfeme- verbe	4.05	8.55	-3.981	0,000	3.90	6.40	-3.998	0,000
Morfeme- acord substantiv-verb	2.45	2.90	-2.714	0,007	2.35	2.55	-2.000	0,046
Morfeme- pronume	6.80	11.50	-3.946	0,000	6.10	8.55	-3.782	0,000

Morfeme-prepoziții	5.95	8.85	-3.844	0,000	6.70	8.30	-3.987	0,000
--------------------	------	------	--------	-------	------	------	--------	-------

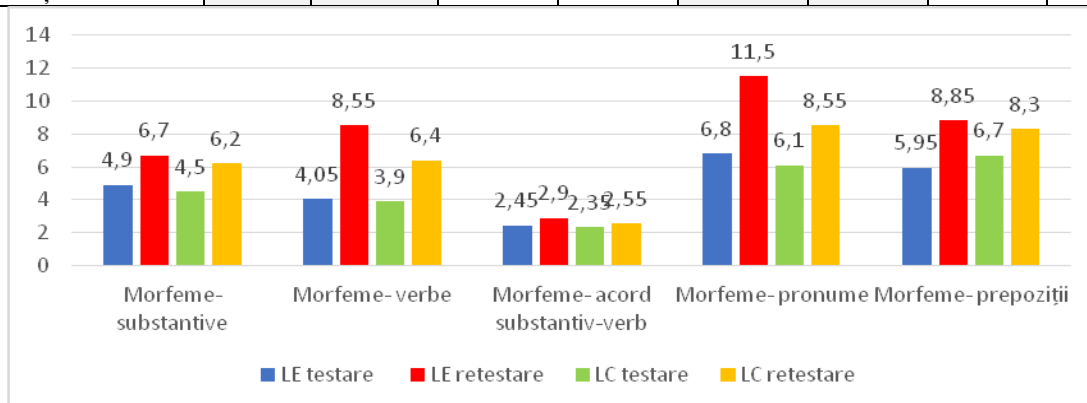

Fig. 3. Loturi LE/LC test-retest, la secțiunea 2– Morfeme gramaticale, testul TACL-R

La etapa de retestare, valorile testului U-Mann-Whitney la secțiunea Morfeme gramaticale au indicat diferențe semnificative din punct de vedere statistic între lotul experimental și lotul de control, valorile testului U fiind cuprinse între 6,000 – 130,000, iar valorile pragului de semnificație între 0,000 – 0,014. (Anexa - tabel diferențe LE/LC la retestare).

Tabel 4. Valorile medii ale rezultatelor și testul Wilcoxon, loturi LE/LC test-retest, la secțiunea 3- Propoziții dezvoltate, testul TACL-R

	Lot LE				Lot LC			
	Test M1	Retest M2	Z	P	Test M1	Retest M2	Z	P
Propoziții interogative	3.00	4.85	-4.130	0,000	2.90	4.50	-4.053	0,000
Propoziții negative	1.70	3.70	-3.878	0,000	1.35	3.15	-3.779	0,000
Propoziții-diateza activă, pasivă	3.05	4.70	-3.904	0,000	2.90	4.10	-3.874	0,000
Propoziții coordonate	4.35	6.45	-3.994	0,000	4.15	5.95	-4.093	0,000
Propoziții subordonate	5.55	8.65	-3.994	0,000	5.30	7.80	-4.028	0,000
Propoziții subordonate intercalate	2.60	7.05	-4.056	0,000	2.60	6.35	-3.982	0,000

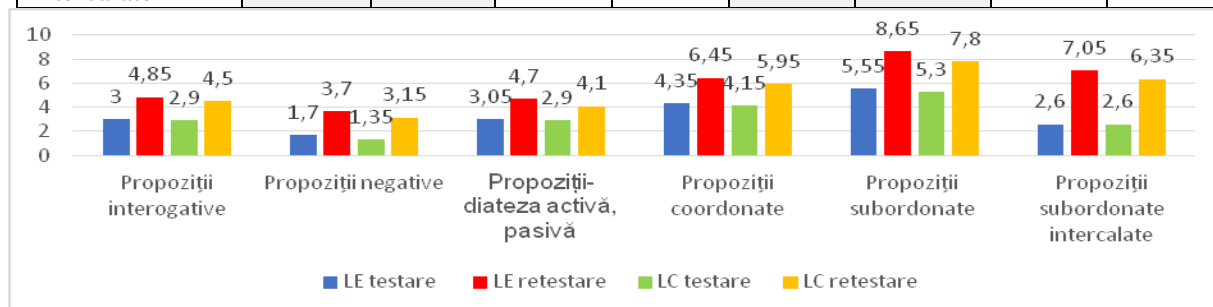

Fig. 4. Loturi LE/LC test-retest, la secțiunea 3- Propoziții dezvoltate, testul TACL-R

La etapa de retestare, valorile testului U-Mann-Whitney la secțiunea Propoziții dezvoltate au indicat diferențe semnificative din punct de vedere statistic între lotul experimental și lotul de control, valorile testului U fiind cuprinse între 93,000 – 130,000, iar valorile pragului de semnificație între 0,001 – 0,031. (Anexa - tabel diferențe LE/LC la retestare).

BIBLIOGRAFIE

1. BODEA, C. *Logopedia – terapia tulburărilor de limbaj. Structuri deschise*. București, Editura Trei. 2016.- 640 p. ISBN: 978-606-719-722-8.
2. CROITOR-CHIRIAC. T. *Valențe metodologice ale instruirii asistate de calculator în învățământul superior: teza de doct. în pedagogie*. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, 2013.- 112 p.
3. FOLOȘTINĂ, R.; SIMION E.. *Învățarea digitală la copiii cu nevoi educaționale de suport*. Editura Universitară, București, 2020. - 192 p. ISBN: 978-606-28-1206-5.
4. ROȘAN, A. *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*. Iași, Editura Polirom. 2015. ISBN:978-973-46-5305-8.

REPERE PSIHOLOGICE PRIVIND EVALUAREA MOTIVAȚIEI LA ELEVII⁶

PSYCHOLOGICAL REFERENCES REGARDING THE EVALUATION OF MOTIVATION IN PUPILS

*Tatiana Matran, asistent universitar
UPS "Ion Creangă" din Chișinău*

*Tatiana Matran, univ. asistent,
"Ion Creanga" SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0003-0575-9852*

CZU: 159.947

CZU: 37.015.3

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p230-235

Abstract

Motivation is an important level of the individual in the process of his self-regulation and it appears as a driving force of the whole human development, because it selects, assimilates and settles in the individual the external influences. Motivation is a dynamic and multidimensional phenomenon, which cannot be conceptualized strictly quantitatively, according to which pupils are differentiated by the level of motivation for learning and success; students can be motivated to learn in different ways, it is important to understand the mechanisms and factors that condition the motivation for achievement in school.

Key-words: motivation, school motivation, evaluation.

Motivația reprezintă un proces reglator fundamental în activitatea de învățare a elevului, aceasta influențând direct succesul școlar. Succesul școlar este semnificativ în procesul de predare-învățare și dezvoltarea armonioasă a personalității elevului. În acest context, C. Cucoș

⁶ Articolul este scris în cadrul proiectului *Bazele teoretice și metodologice ale asigurării activității psihologice în sistemul de învățământ general din perspectiva abordărilor societale contemporane*, cifra Proiectului: 20.80009.1606.10.